

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Kollegium.</p> <p>Megjelenik havonként kétszer.</p>	<p>Felelős szerkesztő: FEJES GÁBOR.</p> <p>Szerkesztőtársai: Sebestyén Béla, H. Nagy Jenő.</p> <p>Kiadóhivatali főnök: Hajdu Árpád.</p>	<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK:</p> <p>Félig évre 5 korona. Fél évre 2 kor. 50 fill. Ifjúsági egyesületeknek 4 korona. Főiskolai hallgatóknak 3 korona. Egyes szám ára: 40 fillér.</p>
---	--	---

A főiskolai hallgatók szavazati jogának kérdéséhez.

Választójogunk reformja ügyének előkészítése során azon sok különböző eszme között, melyet e nagyjelentőségű kérdés fölvetett, tért foglalt a magyar főiskolai ifjúság egyrészének azon kíváncsi is, hogy a küszöbön levő átalakítás kapcsán minden magyar főiskolai hallgató „bevételessék az alkotmány sáncaiba“, azaz aktív választójogot nyerjen.

Bár nem ismerem e mozgalom vezetőinek okfejtését, érveit, mégis valószínűnek tartom, hogy a fő jogcím, melynél fogva ez értékes közjogosítványért harcolnak, az az átlagosnál magasabbfokú tudományos képzettség, politikai belátás, mely minden főiskolai hallgatónál méltán föltételezhető.

Elvégre is, aki valamely középiskola érettségi bizonyítványával zsebében, szaktanulmányok folytathatása végett egyetemre, akadémiára, vagy más, ezekkel egy szinten álló intézetbe iratkozik be, arról joggal vélelmezhető, hogy nemcsak az elsajátított ismeretek mennyisége, de a közügyekbe való belátás, helyes ítélőképesség, az úgynevezett politikai érettség mértéke tekintetében is áll legalább azon a szinten, mely a törvényesen választójoggal fölruházottak társadalmi rétegeit jellemzi.

Fokozott erővel esik a mérleg serpenyőjébe ez az érv akkor, ha — mint az eset nálunk is áll — többes (cumulatív) szavazati jog alkotása van tervbe véve; mert hiszen józan észszel alig lehet kétségbevonni azon — már Stuart Mill által is kifejtett — tételt, hogy a szavazatok

többszörözésének az egyéni intelligenciánál alkalmasabb alapja nincs, — hogy a szellemi fölény az, mely előtt bárki, viszonylag a legkészségesebben hajol meg!

De azon különleges lélektani indító okon fölül is fölhozhatók mindama többé-kevésbé találó érvek, melyeket a szakirodalom a szellemi minősítés javára fölmutatni tud; materiális velleitású korunkban pedig az ideális értékek megbecsülésére való törekvés a társadalmi béke előmozdításának elsőrendű föltétele!

Az ifjúság politikai nevelése az élet nagy gyakorlati iskolájában, edzése a nyilvános élet küzdelmeiben, egy további szempont, melyet e tárgyban az ügy mellett fölhozni lehet.

A dolog természetében rejlik ugyanis, hogy a politikai jogosultak egy része mindig kezdő lesz a közélet terén; amint a politikai értelmiség gyűri a műveltség terjedésével egyre tágabb körökhöz, szélesebb rétegekhez jutnak el, ez elemek egy része a nyilvános életben járatlan leendő; a törvényhozónak azonban nemcsak joga, de kötelessége a politikai jogosítványoknak a kultúrával párhuzamos kiterjesztése, fokozatosan mindazon társadalmi rétegekre, melyek — habár eddig gyakorlatlanok — a politikai megbízhatóság bizonyos kritériumaival bírnak; — ügyelni csak arra kell, hogy ezek túlsúlyra ne jussanak, mi az általános szavazati jog fő veszedelmét képezi.

Magyarországon az országos ügyekben való részvétel a vármegyei közgyűlések ily irányú vitáiban, a kisköveti intézményben, a nobile officiumokban, — melyekbe gyakran igen fiatalon — még kiskorúságuk idején is — jutottak a ne-

messég tagjai, oly régi történelmi előzményt képez, hogy e tények a főiskolai ifjúság igénye támogatására bizonyynyal föl fognak használtatni.

Mindamellett — nézetem szerint — a statusquo föntartása mellett, az összes eddig fölhozottaknál erősebb okok küzdenek.

Elvi ellenmondás rejlenék ugyanis abban, ha kiskorúaknak megadnák a szavazati jogot.

A kiskorúság a hiányos cselekvőképesség, a nagykorúság a teljes cselekvőképesség állapota; a magánjogi cselekvőképesség teljessége jelenti azt, hogy az illető jogalany *saját személyére* vonatkozó jogügyleteit teljes joghatálylyal elláthatja anélkül, hogy akaratát kiegészítő, pótló tényezők hozzájárulásához volna kötve, például apai, gyámi stb. jóváhagyásra volna utalva.

A politikai jogosultság (szavazatképesség első sorban) pedig jelenti a közjogi teljes cselekvőképességet; azt a részvételt, hatalmat, befolyást, melylyel birunk a *közügyek* intézésében.

Axioma-szerű igazság azonban, hogy az élet iskolája előbb tanítja meg az egyént saját *magánügyeinek* célszerű intézésére, mint polgártársai sorsának irányítására; — azért logikai képtelenség megadni valakinek a szavazati jogot s ezzel a hatalmat, hogy milliók, országok, államok létkérdései eldöntésében résztvegyen addig, amíg az illetőt a törvényhozó, mint kiskorút — saját kiskörű ügyeinek helyes ellátására képesnek még nem tekint. Nemcsak hazánkban, de az egész művelt világon e szempont az irányadó; a mi választási törvényeink (1848. V. és 1874. XXXIII.) csak oly 20 éves magyar állampolgároknak adják meg a szavazati jogot, akik sem apai, sem gyámi, sem gazdai hatalom alatt nem állanak s a többi törvényes előfeltételnek is megfelelnek.

A legalacsonyabb szavazatképességi korhatárral a legdemokratikusabb Svájcban találkozunk; a szövetség polgárai a betöltött 20, egyes kantonoknál még ennél

is alacsonyabb — így pl. Zug-ban a 19 Unterwaldenben (nid dem Wald) a 18, sőt Graubündenben a 17. életév betöltése szavazatra képesít, de mindenikben csak úgy, ha az illető gyámság alatt nincs, tehát magánjogilag önálló.

A legmagasabb korhatárt Dániában látjuk megállapítva a 30. évben; ez a szavazatképesség kezdete; a választhatóság azonban már a 25. életévvel kezdődik, mi ismét logikai ellentmondás és oly tény, mely magában állva, csupán kuriózumként említendő föl.

Teljesen logikus és politikailag igazolt Németország példája, hol a magánjogi nagykorúság már a betöltött 21, a birodalmi képviselőkre való szavazás kora ellenben csak a 25. év befejeztével kezdődik.

Főiskolai hallgatóink rendes körülmények között 18 éves korukban kezdik, 22 éves korukban végzik főiskolai tanulmányaikat; a messze túlnyomó rész tehát sem anyagilag, sem társadalmi pozíció tekintetében nem lehet önálló; bármily magas intelligenciát azonban csak úgy fogad el a törvényhozó politikailag gyümölcsöző értéknek, ha az önálló létalappal párosul.

Más kérdés természetesen az, hogy éghajlati, faji stb. viszonyaink nem javallanák-e a magánjogi nagykorúság határának leszállítását pl. a 21. évre?

Más kérdés azonfölül, nem volna-e ez a kétségtelenül jelentékeny szellemi erőfölösleg, mely a főiskolai hallgatóságnál található, jogi alakba öltöztetve, mint aktiv politikai tőke, gyümölcsöztethető, tegyük föl, többszörös szavazat alakjában, a 24. év betöltése után?

Az adott helyzet alapján állva tehát, sem benső okok, sem külső példák a fölvetett reform megvalósítását remélni nem engedik; ez azonban még nem a legnagyobb csapás, mely az ifjú tetterőt érheti, mert hiszen — mint Vécsey római jogában némi elégikus színezettel mondja — „az éveknek fatális telésével csakhamar minden római belekerül az idősebbek centuriájába!”

Dr. Haendel Vilmos.

Strófák.

Irta: Fejes Gábor.

I.

Bántanak a májusi esték,
Virágok kelyhe pattanása,
Titkos szívek hő gerjedése,
Két ajknak csókja csattanása.
Bánt az illat, szerelmi nóta,
Ábrándozás, csacska beszéd;
Karoknak puha ölelése
A szívemet feszíti szét.
Bánt a fény és a könny a szemben,
Szerelmes esküfogadás...
S minden, minék örültem, — most
Lelkemben síró zokogás.

II.

Alig egy-két virág a fákon.
Mindegyiken levél se hajt.
Irkák, hogy arra mifelénk már
Régóta virágerdőben áll
A mandulafás Balatonpart.

Kék ég ragyog a tótükkörre,
Rajt' ezüst hídat ver a nap;
S mint a fehér felhők az égen,
Vitorlák szállnak kék vizében,
Füred felé, Tihany alatt.

Elfogja lelkem régi vágya.
Régi álmok erejét érzem.
S öt esztendő csóktalan álmát
Szerelmem bús kálváriáját
Hulló könnyek közt földidézem.

Vándor úton.

(Napló-levelek.)

1907 jul. 18.

Ugy-e különös, ugy-e csodálatos? Eltemettem a múltat, kiméretlen kézzel pusztítottam el minden emléket, hogy meg ne kísérthessen, meg ne ejthessen délibábos ragyogó szépsége. Mene-kültem lázas kitartással el — minél messzebb, ahol nem találkozunk soha, ahol a feledés bo-rongó, méla csöndje megejti a szívem és ma mégis elém állott, mégis megkísértett. Ma megyek megint imbolygó léptekkel, tántorodva, lázasan, megyek a múlt után. Tudom, hogy a végzetem vár sötét, kítátott torokkal, gyilkos karokkal reám, de azért megyek, vissza nem nézve, előre vakon. Követem, mert nála van az életem, a dal,

szerelmem. Nála a varázsos, csábos emlékeknek ragyogó, néha könnyel öntözött, máskor csók-kokkal fűrésztött fűzére . . .

szeptember 3.

Szeretem! . . . Maga áll előttem akkor is, amikor ott vergődik a fájdalom a szívemen, ma-gát látom az örülők között s maga kacag az erdők homályos, ködös mélységein, virágos bok-rai között is.

Pedig érzem, hogy nem szeret. Mit is sze-retne rajtam? Én nem leszek a maga ideálja soha, mert én nem tudom mutatni, hogy szere-tem. Hideg, tompa a hangom, amikor magához beszélek s nevetem azt, akit maga sirat, mert átláttam a lelkén s megvetem, akit szeret, nem tudom menteni, mert ismerem. De ezt csak ma-gamba gondolom, nem fogja megtudni soha, hogy miért kerülöm azt az embert, mert úgy sem ér-tené meg.

Vissza is vonulnék, elszakítanám magamat, de ide köt egy emlék, egy vonása a múltnak, amelyik megbűvölt, megvarázsolt egyszer, amelyet már megsirattam, eltemettem egyszer, kerültem, de mégis örök vándor útján reám talált s ott látom, ott bámúlok a maga mosolygó arcán, csillogó szemébe, lágyan előmlő bársonyos haján. Ha az a vonás ott hagyja a maga arcát, elvész, leköltözik onnan, lehet még százszor szebb, mint most, lehet kedvesebb, de nekem meghal, én nem látom többet, nem fogom szeretni. Mert én most sem magát, hanem a múltam, az én gyö-nyörű múltamat szeretem.

November 5.

Ne hagyjon itt engem. Ha maga elmegy sívár, kietlen lesz nekem az élet, keserű az öröm. Maga most az álmodom. Megátkoztam, kikacagtam, gúnyoltam a múltat s most mégis vissza hívom, vissza várom, most megint álmodok, rajongva gyönyörű, soha se teljesülő, soha testté nem váló álmot.

Miért jött elém, hogy ha már másnak adta a szívét? Miért láttam meg, hogy szeretni és gyűlölni kelljen egyszerre. Szeretni magát, a múltat s gyűlölni azt, akit maga szeret. Milyen igazságtalan, keserű az élet? Mikor először sze-rettem — egyszer szerettem — csak gúny, csak csalódás, ámtás várt reám. Most is csak ma-

vagyok, mert nem tudok a maga tiszta szemébe nézni anélkül, hogy ne biztatnám magamat. Hátha? Hátha halálra sebzi, kigúnyolja magát is az, akit most szeret, hátha meggyűlöli, otthagyja és akkor, talán engem választ? Gyöngé vagyok és bűnös. Az mert örülnék ha nagy, vérző sebet látnék a maga szerető szívében, ha elmondhatnám, hogy csak játszottak magával is, ha gyűlölni látnám, akit most imád áhitatos rajongással, bár talán a szíve akkor is szeretné, akkor is utána hervadna, csöndes szomorú haldoklással, büszkén, panasz nélkül.

Miért nem olyan volt a másik is, mint maga? Miért nem mondta soha, hogy nem szerethet? Miért ámitott, miért vont magához?

Hideg volt a szíve, hazug a szava, csábító a mosolya, mégis azt szerettem, mégis ő miatta szerettem most magát, aki igaz, tiszta, aki jó ..

1908 január 2.

Ma újra láttam. Összetalálkoztunk és megdobbant a szívem fájdalmasan, vadul, hogy majd kiszakadt. Itt van a boldogság, az öröm, a szerelem, itt van az éden, de én ki vagyok zárva már belőle, nekem bújdosni kell, keserű, megalázó, de azért féltett, sok kedves emlékekkel. Keresni a magányt és hívni vissza a múltat. A szemé, az a gyönyörű, éjfekete szeme keresett, megtalált, a lelkemben nézett és ő pedig ment tovább, dacosan gögös büszkeséggel, mert meglátta a lelkembe hogy még mindig szeretem.

Menekültem. Magához futottam reszketve, remegve, vágytam látni a maga szemét, belesnézni, hogy meglássam még egyszer azt a tekintetet, azt a kutató, lelkembe látó pillantást és maga rám nézett! Nem, nem az. Akkor nem szerettem, akkor csak a másikat kerestem a maga szemében, de .. meg nem találtam.

Február 16.

Kerülöm, futok előle mindenütt, félek tőle, mégis egyszer össze kell találkoznunk, mégis egyszer hozzá megyek, lángoló szerelemmel. És ha hozzá megyek az lesz a halálom.

Maga lesz az oka, ha megöl az élet, az emlék, ha rámtapos a múlt, mert már elfeledtem egyszer, mert el tudtam hitetni magammal, hogy nem szeretem, mert kerülni tudtam, de hogy magával összetalálkoztam, érzem, hogy csak hazudtam, csak csaltam magamat.

Már a szívembe van valami, ami vonz, ami harcra kél az eszemmel. Menj! Most! Menj megint utána s egyszer elindulok...

Május 7.

Kálváriajárás. A golgothák göröngyös véres útját járom. Mi lesz velem? Ha most itt volna, elpanaszolnám, hogy teher az élet; hogy csalódtam, mindig csak csalódtam. Tavasz van, mosolyog, biztat az élet, rám nevet a napsugár, mégis fázom. Reszket a lelkem. Szomorú, kietlen pusztaság van előttem, tele homállyal, sötét, ijesztő árnynyal. Beteg a testem, beteg a lelkem. Vergődök tehetetlenül és utálom magamat. Ha sírni tudnék? De nyomorult, de gyöngé is az ember! Ha csak egy paránya, egy foszlánya tűnik szemem elé a múltnak, örültem, lázasan kalapál a szívem és fáj, hogy élek. Már nem kell semmi, nincs kívánságom, csak pihenni szeretnék. Öreg vagyok, fáradt vagyok és éltem? Éltem a magánosak, a kivetettek, a meg nem értettek, a soha sem szeretettek, hideg egyedül a boldogtalanok fekete útját és most elfáradtam.

Július 14.

Ma beszéltem vele. Tudtam, hogy így lesz. Futok előle és összetalálkozunk. Nem feledtem még el? Hát el lehet feledni a kezet, mely halálra sebez, a boldogságot, ami életet adott, a fájdalmat, ami a szívet tépi össze? Vagy gúnylódott? Kínozni akarta a keresztre feszítettet? Sápadt lett az arcom, mint a halál s még jobban remegett a hangom, amikor kimondtam: Akit én megszerettem, most is szeretem, vagy meggyűlölöm, de el nem felejttem.

Most is szeretem, vagy meggyűlölöm. Szeretem-e hát, vagy gyűlölöm csakugyan? Nem, nem szerettem, csak gyűlöltem, indúlatos, vad, vérehes gyűlölettel és sírni szerettem volna, mialatt kísértem szótlanul, csendesesen.

Bolond vagyok. Hát elárultam, amit tudni akart, hogy még mindig szeretem, hogy gyűlölöm, mert .. mert még jobban szeretem, mint valaha. Most már nevethet, vagy szánakozhat rajtam.

De hátha csalódtam. Hátha a régi, a boldog múlt volt elrejtőzve abban a kérdésben?... Hátha?

Hátha? Csalom magammal újra, vérző, bolondos szívvel, mert jól esik ez az öncsalás, mert már kísért a múlt...

Augusztus 12.

Maga most boldog, mert megtalálta azt, akit szeret igazán, nem úgy, mint azt a másikat. Tudtam, hogy az a másik nem méltó magához. Hát szeresse, tegye boldoggá. Olyan jól esik nekem is elgondolni, hogy most maga boldog. Szeretem magát, mert visszaadott a múltnak, visszaadta a reményt, az örömet. Most már szövöm újra a régi álmot. Tudom, mi lesz a vég. Tudom, hogy csalódnai fogok megint, csalódnai abban, akit szeretek, akinek hiszek, csalódnai az életben. De mindegy. Ha boldog leszek: kiérdemeltem. Annyit nem szenvedett, annyira nem szeretett még senki, mint én.

Szeretni és szenvedni. Ez volt eddig az életem. A szenvedés a boldogság mellett lakik. Én sokat szenvedtem, de még boldog nem voltam soha. Ha az lennék egyszer?... Álom ez is csak!... álom!

Október 3.

Egyedül állok. Most már igazán egyedül Vártam. Megjött.

Lecsapott a szívemre durván, kegyetlenül. Előbb bízott, aztán megölt. Ide ütött, ahol legjobban fáj és most lángol az arcom. Mintha megszűnt volna bennem az élet. Olyan szomorú, olyan végtelen üres most minden előttem. Nem tudok érezni, csak nézek, nézek magam elé tompa, sötét tekintettel, amelyben az örületnek szikrája lappang s olyan furcsa, különös gondolatok kavarnak a fejemben. Egyet tudok határozottan, hogy én, aki nem kaptam mást soha az élettől, mint szenvedést, csalódást, tartozom az életnek. Tartozom. Fizetek! Nincs számolni valóm, oh már szegény, nagyon szegény vagyok, hát mivel fizessek? Mit adjak cserébe? Nincs, nincs semmim! Kiegett az agyam, hideg, beteg a szívem, halott a lelkem, hát mivel fizessek? Óh, úgy fáj a fejem, pihenni szeretnék. Pihenni örökké azt a végnélküli örök álmot, amit úgy várok. Itt vigyorg előttem sötét torokkal a halál. Már nem félek tőle. Barátom lett tegnap és mi megbecsüljük egymást. Óh, sürgős az útunk, nem várakoztatom sokáig, hiszen pihenni visz.

Talán!

Vagy még a halál is hazug?

Megyek. Fizetni kell. Megcáfolom mindjárt.

Kezem ne reszkess: . . .

Ifj. Sebastyán Béla.

A vallás szerepe a társadalmi evolúcióban Kidd szerint.

(Folytatás.)

Az ész és a vallás eme szétváló ellentétes irányú szerepe egy örök harcnak, egy soha meg nem szűnő küzdelemnek a forrása, melyet az ember önmagával vív. S ez a harc egész tragikus, mert a benne működő erők elrejtve működnek, a harcolóktól nem is sejtve, de hatásuk alatt az ember mégis folyton tovább űzetik. „Miként Calderon tragédiájának ismeretlenje — mondja Kidd — mindenütt összeütközik egész életén át az egyénnel, akit üldöz s végre fölemelvén álarcát, ellenfelének arca tulajdon vonásait mutatja: úgy itt e vallásos tünemények alatt az embert egész pályáján végig lelki mardosásnélküli és ernyedetlen harcban látjuk, melyben ellenfele nem más, mint saját esze.“ A multban a vallás volt a győztes, nincs semmi kétség, hogy az lesz a jövőben is.

A társadalom fejlődésére befolyó erőket vizsgálva, eljutottunk tehát odáig, hogy az arra hatással levő erők között a vallásnak is szerepe van, még pedig nem jelentéktelen, hanem a fejlődés egész menetét lényegesen irányító szerepe.

Kérdés most már az, hogy miféle módon érvényesül ez az irányító befolyása?

A feleletet Kidd így adja meg: „az által, hogy az egyéni magaviseletnek ész fölötti szentesítést szolgáltat, melyre a fejlődési folyamat fenntartása végett van szükség, mert azt a józan ész a dolog természeténél fogva sohasem hagyhatja jóvá“.

Észfölötti szentesítést szolgáltat az egyéni magaviseletre, e szóra, észfölötti szentesítést, helyezi Kidd itt az egész súlyt, s szerinte „a társadalom evolúciójában a vallás tisztét betölteni semmiféle hit sem képes; ha az egyénnek társadalmi magaviseletére észfölötti jóváhagyásról nem gondoskodik.“ (102. l.)

Ezzel az állításával Kidd magától érthetőleg elejti ama filozófusok állítását, akik Comte pozitív bölcséletének alapján

azt állítják, hogy a jövő vallásából minden természetfölötti elem hiányozni fog, hogy a jövő vallása „természetes vallás” lesz.

Az emberi magaviseletnek vallások általi észfölötti szentesítése tényleg közös jellemző vonásuk, tulajdonuk az eddig megismert összes vallásoknak.

A vad embert mindenkor egy sereg bonyolult nekünk kényelmetlennek tetsző szokások szabályozzák, amely szabályok arra époly kikényszerítő hatásúak, mint nálunk a törvény és az erkölcsi szabályok, s ha vizsgáljuk, hogy mi adja eme szabályoknak eme nagy kényszerítő erőt, meggyőződünk, hogy a következményektől való félelem, amelyet egy oly lény mér rájuk, amely elrejtve tőlük láthatatlanul természetfölöttileg működik. Ez a lény, ez az erő a vadember képzetében ölthet s ölt is több alakot, benépesíthetik vele az erdőket, a füveket, a vizeket, át-helyezhetik lakóhelyöket a földről a csillagokba, a holdba, vagy a napba, szóval gondolkozhatnak arról a különféle vad népek különféleképpen, de egy jellemvonásuk e különféleség mellett is megmarad közösnek, ez a természetfölötti. Némelyik író, mondja Kidd, azt állítja, hogy vannak oly vad népek, amelyeknek nincs Istenök. Legyen, engedjük meg, mondja ő tovább: „vannak vadak Isten nélkül a szó igazi értelmében; de szellemek nélkül nincsenek”, s ezek a szellemek természetfelettiak, s ezek pótolják azoknál a magasabb istenfogalmat, amelyek magaviseletöket természetfölöttileg, tehát észfölöttileg szabályozzák.

Ha tovább megyünk, s a történelem mezejére lépünk, s a régi kulturnépek vallásos hitét megvizsgáljuk, azt fogjuk találni, hogy ezeknek vallásában is megvan ez az észfölöttiség. Az egyiptomiak imádatának tárgyát jórészen az elhaltak szellemei képezték, ezen kívül imádták az állatokat, de nem szabad feledni, hogy ezeket csak úgy, mint az istenek meg-személyesítőit. A kínaiak vallásában szintén szembeötlő az észfölöttiség. A legrégebbi korban számtalan szellemet, démont imádtak,

ezenkívül imádták s kiváló tiszteletben részesítették az ősök, az elhaltak szellemeit s mindezeket a szellemeket végre már a legrégebbi korban két szellemi főhatalom alá rendelték, s ez a szellemiség, észfölöttiség confucius föllépésével még csak finomult, elvontabbá lett. Az észfölöttiség megmaradt abban mindvégig, egész máig.

A babiloniak és az asszirok vallása hasonlóképpen magán viseli ezt az észfölöttiség jellegét. A legrégebbi időkben az egész földet benépesítették szellemekkel, de később azok közül kiemelkedtek egyes főistenségek, akik Tiele szerint egész életükben minden tettöket, minden cselekedetöket rendkívül befolyásolták.

A buddhizmus szintén észfölöttiségével uralta s uralja ma is követőit leginkább. Müller Miksa szerint a buddhista erkölcstan veleje a karmá-ban való hitből áll, vagyis abból, hogy az ez életben, vagy a megelőzőben végzett cselekedetek következményeit tovább is érezzük. Annak születünk, aminek megérdemeljük, hogy szülessünk; ebben az életben korábbi tetteinkért bűnhődünk, vagy nyerjük el jutalmunkat. Ez a szenvedőt béketűrőbbé teszi, mivel érzi, hogy régi adósságot rovgat le; a boldog ember pedig tudja, hogy jótetteinek tőkéjéből él s hogy igyekeznie kell további ily tőkét tenni félre egy későbbi életre.“

A mohamedanizmus Alláhjának hatalma szintén észfölötti szentesítésen alapozik s hogy mennyire befolyásolja a bene hívöket magaviseletökben, azt Törökország állapota fényesen igazolja.

A görögöknek és a rómaiaknak, ennek a két kultur népnek a vallása az ősök imáadásából, tehát természetfölötti, vagy észfölöttiből fejlődött a későbbi magas polytheizmusra. Az észfölöttiségét megtartotta mind a kettő végig. „A római vallásnál mondja Lecki, a halottak imá-dása a lélek halhatatlanságába vetett bizonytalan hitet táplálta... egyszerű és tiszteletteljes jellemeket hozott létre, melyek mély alázattal vetették magokat alá egy

mindenben uralkodó gondviselésnek és lelkiismeretesen betartották a szent'szertartásokat."

Végre, ha a modern kultur társadalmat uraló keresztyén vallást tekintjük, ebben szinten kifejezésre jutva találjuk az észfölttiséget. A keresztyénség egész történelme azt mutatja, hogy erre az észfölttiség kifejezésére törekedett is. A keresztyénség első századaiban azokat az eretnek felekezeteket üldözték léginkább, amelyek a szentháromság emberi értelem által soha föl nem fogható titkát akarták észszerű magyarázatokkal elcsavarni, föl-foghatóvá tenni. Ösztönszerűleg megérezték, hogy ennek földadása a vallás leglényegesebb vonását sértené meg. Ma szintén ehhez a hitágazathoz ragaszkodik leghevesebben a keresztyén egyház. És pedig helyesen. A vallásos mozgalmak statisztikai adatai azt bizonyítják, hogy az emberiség legnagyobb részére ma is azok a felekezetek gyakorolnak legnagyobb hatást, amelyek kifejezésre juttatják a vallásnak észföltti voltát. A dogmatikus felekezetek hódítanak, nem a dogmanélkülek.

A vallás tehát az észfölttiség jellegével gyakorol befolyást a társadalmi evolúcióra, úgy, hogy felsőbb szentesítést szolgáltat az embernek oly irányú magaviseletére, melyet ítélni tudó esze jóvá nem hagy s ez a befolyás rendkívüli. Befolyásolja nemcsak az egyes egyént, hanem a társadalomnak mindazt a részét, amely egy-egy hitnek égisze alatt áll s ezen az alapon állva nem is habozik Kidd kijelenteni, hogy az emberi nem evolúciója „nem egyéb, mint oly társadalmi rendszer, vagy művelődési típus, amely valamely vallásos hit alapján épült". S ezt a kijelentését a történelem mezején tapasztalható tényekkel igazolja.

A régi népek történelméből levonható tanúságok közül tekintsük csak a római és görög nép történetéből levonhatókat. A rómaiak és görögök, mint föntebb már említettük, kezdetben az elhalt hősöknek szellemeit imádták. Minden család a maga

őséét, úgy, hogy tulajdonképen ezen vallásoknak az alapja a családi vallás volt s ezek a családi istenek természetesen saját tisztelőiket, imádóikat védték, gyámolították, a család tagjain kívülállókkal pedig ellenséges viszonyban állottak. A rokonság, az összetartozás érzetét erősítették a család tagjai közt, a gyűlölséget, az ellenségeskedést a családon kívülállókkal szemben. A család szaporodásával kiterjedt ezeknek az isteneknek a hatalma a gensre, majd később a nemzetségre, a törzsre s végre az ezek tömörüléséből keletkezett városra, de előbbi jellemvonását ez a vallás ekkor is megtartotta, a rokonság, a családiasság vallása maradt az mindvégig. Ime, a családi vallás által létrehozott s az általa szentesített harcos típusú társadalmi szervezet abban az időben, mikor még a fejlődést előmozdító s a lét fentartásáért vívott küzdelemben nem az egyes egyének, hanem a törzsek, az egyes népfajok között folyhatott le már a természeti kényszerűségnél fogva is.

A vallás befolyásolta ezeknek a népfajoknak már a berendezkedés szervezkedését is, annál inkább későbbi történetüket s művelődésüket. A régi Róma eme vallás befolyása alatt természetes kiválasztás folytán nőtt az egyszerű kisvárosi államból az ókor leghatalmasabb államává. Ez a vallás szentesítette azt a szellemet, melynek legfőbb vágya az volt, hogy a körülfekvő apróbb államokat leigázzák, Róma adózóivá tegyék. A vezető emberek legfőbb vágya ennek a hatása alatt volt az, hogy hazájukat mint katonák szolgálják. Ennek hatása volt az végre, hogy ha ezek valamely törzset leigáztak, azt hozzájuk hasonlóknak soha el nem ismerték, hanem magukat azok felett állóknak tartották s ők élveztek minden jogot, a leigázottak pedig csak igen keveset, vagy pedig semmit, hanem a rabszolgák számát szaporították.

Természetes, hogy a folytonos harcok következtében mindinkább erősödő hatalomnak kevesek kezébe való jutása ezt a katonai önkényt még inkább erősítette, szilárdítva a kaszt-szellemet, még zárkó-

zottabbá téve a harcos típusú társadalmakat, mely az egyén érvényesülésének teljesen útját vágta. A mindent elfojtó harcias szellem hozta aztán magával azt, hogy úgy a görögök, mint a rómaiak úgyszólván írtóztak minden kézimunkától, még a művészetek, a szobrászat, a festészet művelésétől is. Nem is foglalkozott ezzel egyetlen római sem, lealacsonyító-nak tartotta az ezzel való foglalkozást, ezekkel csak a rabszolgák foglalkoztak. „Róma felsőbb osztályai az ipar minden nemét megvetették és saját tagjaikat az abban való részvételtől törvény által tiltották el. Ugyanígy volt ez még a legszabadabb görög demokráciában is“.

A katonai szolgálaton kívül minden idejüket a közügyekkel való foglalkozás s az esztelen fényűzés kötötte le, amit a gazdag zsákmányok folytán összehalmozódott zsákmányok szintén lehetővé tettek számukra.

S a társadalmi fejlődésnek ez a neme addig tartott, míg eme családias jellegű vallás el nem vesztette befolyását a benne hívőkre. A vallás aláhanyatlásával hanyatlásnak indult ez is, szerepe lejárt, megszűnt. A romokon azonban új élet magvai keltek, a keresztyén vallás fönségesen nemes elveivel új fázisa kezdődött az emberi evolúciónak. A keresztyén vallás szelleme hozta magával azt a társadalmi evolúcióban szinte megérhetetlen fontosságú elemet, mely az abban folyó küzdelmet intenzívebbé téve, az emberi nem művelődését a lehető legmagasabb fokra volt hivatva emelni. A keresztyénség szelleme helyezte át, jobban mondva, terjesztette ki az eladdig csak az egyes fajok között lefolyó harcot, az egyénre, a faj egyes tagjaira is. A keresztyénség indította meg azt a harcot, melyet az egyéniség érvényesüléséért vívtak és vívnak ma is.

S ez az alkotó elv eleitőlfogva félreérthetetlenül nyilvánult, s oly óriási mértékben lépett föl, hogy több századnak kellett elmúlni, míg az emberek annak lényegéről némi fogalmat szerezhettek maguknak. Efőlött nem is csodálkozhatunk,

hiszen még ma is számottevő, mondhatjuk túlnyomó azon tudósoknak a száma, akik ezt félreismerik, s egyáltalában nem méltányolják, semmi fontosabb szerepet nem tulajdonítanak neki. Az emberi nem evolúcióját materiális okok kényszerűségéből, az ész mindent átható mozgató erejéből igyekeznek megmagyarázni. A vallással szemben uralkodó elfogultságtól menten, vizsgálva azonban a kérdést, el kell ismernünk, hogy az itt működő materiális okok és az ész mellett jelentékeny szerepe volt és van, a keresztyén vallás s általában bármely vallás szellemének is, sőt elsősorban mindig ez adta az impulzust, ez hódította meg az emberek szívét, lelkületét, s az ész csak a meghódított teret alakította át a maga céljainak megfelelően. De nézzük közelebbről a keresztyén vallásban rejlő emez evolúciós erőket.

„E vallásnak kezdettől fogva — mondja Kidd — két jellemző vonása volt, melyek hívatottá tették arra, hogy elsőrangú evolúciós erő legyen. Egyik az általa nyújtott észfölötti szentesítés rendkívüli ereje... a másik a hozzátartozó erkölcsi rendszer.“ Ez mindakettő rendkívüli fontosságú, mert mint meggyőződhattünk már, a társadalmi fejlődés legbiztosabb alapon akkor nyugszik, ha egyrésztől van egy oly erő, amely a terhes életfeltételek alól az embert minden áron szabadulni ösztönző értelmet féken tartja, de másrésztől nem hiányzik egy olyan sem, mely a kutató észnek legszabadabb csapongását biztosítja, s az egyén érvényesülésének is kedvez. Ha a keresztyénség történelmére visszatekinünk, meggyőződünk, hogy ez a két erő ebben a vallásban a Kidd által jelzett ketős irányban tényleg eleitőlfogva mindig rendkívüli módon nyilvánult.

Az észfölötti szentesítés: a vallás tanai iránt való mérhetetlen odaadás előttünk ma csaknem fölfoghatatlan mértékben nyilvánult e vallás követőinél tizenöt századon keresztül. Nézzük az első keresztyének csaknem rajongásig menő hitét, amely a szentírást szó szerinti értelemben fogadja el, s a túlvilági üdvösség elnyeréséért egész a vagyonszösségig jut el. Aztán

nézzük a szörnyű azbeétizmust, amely szintén rabul ejtette a keresztyének lelkét; aztán az elzárkózott zárdái, szerzetesi életet, mindezek rendkívüli mértékben mutatják e vallás észfölkötti szentesítő erejét. Ez persze elsősorban a mennyei uralkodó s az ő egyszölkött fia iránt való odaadó tiszteletet keltette fel a lelkökben, s az azok iránt való engedelmességre kötelezte le őket. De lekötölte emellett a társadalommal szemben is. Világosan tanítja e vallás: adjátok meg a császárnak, ami a császáré. Csakhamar az egész társadalmi szervezet összes jogalkotásaival, intézményeivel az isteni eredet miszlicizmusába burkoltatik. Isten akarata az, hogy legyenek uralkodók, ő ruházta fel őket hatalommal, hogy legyen állam, legyenek abban kormányzók és kormányzottak.

Nem kevésbé működésben találjuk a keresztyén vallásnak másik evolúciós erejét, az erkölcsi jellegét. Az újszövetségnek egész lényege a felebaráti szeretetben domborodik ki. Jézus szavaiból az önfeláldozó szeretet, mások ügye iránt való részvét, önmegtagadás értelme hangzik felénk folyton. Ezek hangzanak felénk s ezt ki kel emelnünk, mert a Jézus vallásának épen ez a pontja az, amely az egyén eladdig nem ismert jogait érvényre juttatta, s a társadalomban működő evolúciós erőt szélesebb körre terjesztette ki, intenzívebbé tette. „Az új vallás kezdetben tényleg s minden szóvirág nélkül minden ember egyetemes testvériségének kijelentése volt. Később ez a nemes erkölcsi vonás, altruisztikus elem ugyan csökkent az egyház keretén belül, de ki nem veszett. Kiváltképen Krisztus alátvalói, földi helytartói a pápák voltak azok, akik vak uralomvágyukban ezt a vonást, saját viselkedésökkel példát adva a többi híveknek is, elhomályosították. Az egyetemes egyház kebelében azonban ekkor is a legnemesebb altruisztikus elveket hirdették, s hirdették magok a pápák is. Alázatosságot tanítottak, noha ők nem voltak is alázatosak, a felebaráti szeretetet dicsőítették noha senkisémm mondhatja, hogy őnáluk ez meglelt volna. A testvé-

riséget, az egyenlőséget magasztalták, jól lehet ők irtóztak az egyenlőségtől a papi rend keretén belül is. Így a keresztyén vallás hirdette altruisztikus eszmék végre is átmentek az emberek vérebe, lelkébe, mély változásokat idézett elő a társadalomban, kiváltképen a reformációtól, amikor a szentírás tanai ismét hamisítatlannul közkinccsé lettek. Az államok katonai szervezetét lassanként iparivá alakította által az egyén fölszabadításával.

Az egyén fölszabadítása, az ember jogainak elismerése a rabszolgaság intézményének eltörlésével kezdődött, s folytatódott azon kitartó, ernyedetlen küzdelemben, amely a jogukat élvező, semmit nem tevő osztályoknak állását aláaknázták és megrendítette s folytatódik az ma is korunk demokratikus s szociálista mozgalmaiban, amely az egyenlőség érdekében folyik. Ime a szociálista mozgalom a keresztyén vallás szolgálatában áll s célja más, a társadalmi evolúcióban uralkodó törvényszerűségnél fogva, nem lehet, mint amit e vallás szellemének teljes megvalósulása magával hoz, ami nem más: egyenlő létföltételek mellett tovább folyó társadalmi küzdelem.

Így igazolja Kidd a vallásnak társadalmilag fejlesztő erejét gazdag tudással s mély társadalmi ismerettel. Elmélete ma a tudósok részéről nem nagy méltánylásra talál, de nem lehetetlen, hogy rendkívüli tárgyilagossággal megírt műve a társadalomtudomány fejlődésével kellő méltánylásban részesül, mint olyan, amely a társadalmi fejlődés kérdésének lényegébe hatolt.

Bodnár Gábor.

Kacsó Elek

† 1909.

Föltámadásra zúgtak, a harangok s neki a sír sötét, sejtelmes árnya tárult fel. Virágok fakadtak, a természet nagy élet-ere újra megkezdte lüktetését s neki akkor dobbant utolsót a szíve. Mi örültünk az életnek, az erőnek, az ifjúságunknak

s őt sápadt, hangtalan bújosóvá tette közöttünk a gyilkos, romboló betegség, az rajzolt arcára piros vérrózsákat, az törülte le ajkáról a mosolyt, szeméből a jókedv, ifjúság derűjét.

Ide jött közénk hogy szeressük mi, akit megtagadott az élet, hogy vigaszt keressen, enyhülést találjon, velünk együtt forgatva az élet nagy könyvének ezeréves lapjait és mi nem vettük észre hogy a szomorú ifjút egy komor, sötét árnyék kíséri nesztelen, éhes vággyal: a halál.

S amíg széjjelmentünk, hogy hintsük szent lelkesedéssel „Békesség tinéktek“, addig támadt reá, akkor pendítette meg felette gyilkos kaszáját.

Békesség te néked korán előre ment ifjú barátunk! Te már tudod úgy-e, hogy húsvét jön a szomorú nagypéntekre, te már látod azt a mennyei világot, ami után mi úgy epedünk, úgy vágyunk. Legyen csöndes a te síri nyugvásod s nekünk pedig, Uram, vigaszt adsz úgy-e ebben a reményben, hogy úgyis találkozunk!

Sebestyén Béla.

Lapszélen.

Május 1. A gyári gépek zaja erre a napra megszűnt. Ünnepi ruhába öltözött munkáscsoportok vörös zászló jelvények és táblák alatt, ajkukon a munka forradalmának dalával vonultak ki a tavasz remény színeit felvevő erdő felé. De mintha erőtlennül, csüggedten szállt volna a dal, mintha a máskor tömött sorok megritkultak volna. A kíváncsiak száma is fogyott s ki végig nézte a tüntető menetet, már nem remegtette meg szívét ideges nyugtalansággal a folyton énekelt harc, melyet a munkások „kenyérharc“-nak neveznek a munkaadóval szemben. Az utóbbi egy év alatt sokat vesztett energiájából a proletárság küzdelme. Aki figyelemmel kíséri a tőke és munka nagy hévvel megindult harcát — okát is tudja adni a lelohadásnak. Az a sok igazságtalanság, mely a munkabér terén érte a munkást akár az időbér, akár az akkord bér rendszer mellett — szünetelő félbe van. Ma a Lassal által el-

nevezett s már előtte Rikardótól kifejtett u. n. „vasbér“ törvény nem fedi az igazságot. A munkásság helyzete anyagilag, pár iparágtól eltekintve, az utóbbi évek alatt határozottan javult — mit maguk a munkások sem tagadnak; — hanem ellenérvként ezzel szemben az élelmi szerrek és lakásban beállott drágaságot hozták fel. Mindazáltal is az elemibb u. n. élettani szükségleteket a mai munkabér mellett a munkásteljesen ki tudja elégíteni s a társadalmi szükségletei se maradnak egészen kielégítetlenül. Így nem érezvén annyira a nyomort, nem csoda, ha erőtlennül hangzik „Éhség, nyomor velünk“ s oka van adva a munkás ünnep hanyatlásának. A tüntetések mindinkább a közjogi és politikai jogosítványokért s jelesül az általános és titkos választói jogért történnek s itt modern, szabadon gondolkozó ember törekvéseik jogosultságát el is kel, hogy ismerje. S az egész világ társadalmát felölelő tőke s munka harc csak akkor fog véget érni, ha a munkás közjogi és politikai terén is elérte a célt: az egyenlőséget a többi társadalmi osztályokkal.

Pihenés felé. Úgy vagyunk, mint az a harcos, aki a fárasztó, nehéz küzdelmek után haza tér a nyugalom, a béke, a csend otthonába: mi is megyünk a pihenés felé. Mentünk egész évben makacs kitartással a legnehezebb munka napjai alatt is, erőszakosan, nagy kitartással küzdöttünk a munka ellen, mert mi vagyunk a pihenés katonái. Szeretjük a nyugalmat, a csendet, s jaj annak aki útjába áll, aki megháborítja. Mindég eleget dolgoztunk, mindég fáradtak vagyunk, mindég megérdemeltük a pihenést! De hát mit végeztünk? Mi volt az a nehéz munka, az a kimerítő idegölő robot, aminek megérdemelt bére a pihenés? Ha egy ujjamat megmozdítottam, az eredmény a cél elérése enyém, ha egy szóval pártoltam valamit: nekem köszönhetitek, majd a tudómet ordítottam, míg elértem. Ez a mi dolgunk, ez a mi munkánk: a magunk semmit tevésének a felfűvése s a más igazi munkájának leicsinylése. Amit más tett, az gyermek játék: amit én teszek? ... Elfogulatlan bír-

lat, ha ócsárlók s gáncsolók valakit, s ha engem kritizálnak józanegészséges kritikával. Az az irigység szava, a harag munkája. Ez az öncsalás, ez a délibáb élet fáraszt ki bennünket, meríti ki az erőnket s úgy-e megérdemeljük a pihenést?

Halál. Itt járt közöttünk hangtalan libegéssel, dermesztő hidegséggel, gyászt, borzongást hagyva maga után. Hallottuk suhogó kaszájának gyilkos pendülését, s láttuk nagy fekete árnyát széjjelelterülve, a szívekre feküdve. Kérdeztük magunkba összesáppadva, remegve: hát mért jött? mikor jön újra? s kit visz majd magával? — Miért jött, mikor még áldozata azt sem tudja, mi az élet, mikor a kikelet alig hogy első virágait meghozta, mikor a test, a porhüvely még meg sem izlelte az élet örömeit, mikor eddig még a gyilkoló kór festett rózsákat az arcára, nem pedig az ifjúság az élet? Mikor jön újra? Vajjon a munka mellől, a kötelesség teljesítéstől szólít el bennünket, vagy mikor legjobban szeretünk élni, legjobban szeretnénk mindig erősek, mindig ifjak maradni, vagy a nagy szenvedések életuntsága sötét pillanataiban a betegség, a gyöngeség, elárvultság órájában kopoktat be hozzánk, s kit viszen el magával? Én élni szeretnék, mert boldog vagyok. Itt járok a tavasz, az örömök útján. Ma még! De holnap?... Eljöhét megint, suhogó kaszával aralást csinálni. S jaj annak, akit készületlen talál.

Mírek.

Ft. Erős Lajos püspök úr, mint a debreceni ref. egyház megválasztott lelkésze ápr. 25-én tartotta meg magas szárnyalású, mély gondolatokkal telt, s minden soraiban vallásos érzést sugalló program-szerű beköszöntő beszédét Máté 5¹⁷ és Róm. 10⁴ alapján. Egyházi beszédben szinte szokatlan alapos-sággal jelölte ki azt az irányt, amelyet, mint a rábízott gyülekezet vezetője követni fog, szinte akaratlanul is elárulva több helyen a mély tudású dogmatikust és apologétát. Tiszteletére a Royalban este bankettet rendeztek, s főiskolánk ifjúsága is lampionos menettel tüntette ki. Másnap, mint ref. püspök megkezdte egyház kerületének látogatását.

A. H. Ö. T. választmánya máj. 5-én 1/2 órákor gyűlést tartott, amelyen a pályázatra beérkezett munkák

felett döntött „A ritschelianismus ismertetése és bírálata“ c. pályatételre beérkezett „Ora et labora“ jelígejű művet találta a választmány a pályadíjra érdemesnek. Az ószövetségi theologia köréből „Az Isten fogalma a zsoltárokbán“ c. tételre „Psalmi“ jelígejű pályázat. A díjra ezt is érdemesnek ítélte a választmány. Az egyháztörténelem köréből a „Patens elleni küzdelem“ méltatására kítűzött díjat „a Tempora mutantur jelígevel“ beérkezett munka nyerte. Az isagógika köréből kítűzött „Római levél aethikai tartalma“ c. tételre beadott s „A törvény betöltése a szeretet“ jelígejű munka tartatott érdemesnek a pályadíjra. Az „Ima“ pályatételre négy imádság érkezett be. „Az árva gyermek“ jelígejűt kivéve a többi három egyáltalában nem felel meg a követelményeknek alaki, s tartalmi hibáinál fogva. A választmány a pályadíjat a fenti jelígejű ima szerzőjének ítélte oda. A predikáció pályatételre beérkezett három egyházi beszéd közül egy sem üti meg a mértéket, s így a választmány a pályadíjat nem ítélte oda egyiknek sem.

A. H. Ö. T.-nak ugyanezen a választmányi ülésen rendelkeztek az idén tartott protestáns estélyek övedelmének hova fordításáról is. Tiszta jövedelem 126 kor. Ebből 100 koronát a Kálvin emlékre küld, 20 koronával a főiskolai zenekar alapító tagjai közé lép be, a fentmaradt 6 koronát pedig jutalomra fogja fordítani. A keresztyén ifjúsági egyesületek budapesti gyűlésére felutazó két kiküldöttjének útiköltségük fedezésére 30 koronát szavazott meg. Azonkívül a több mint egy év óta vajudó alapszabály módosítást is befejezte a választmány jelen ülésén amelyet a még aznap tartott hittanszaki rendes gyűlésen a tárgysorozat előit megbírálás végett a tagok elé terjesztett.

H. Ö. T. gyűlése. A társulat május 5-én este 1/28-kor megtartotta szokásos rendes heti gyűlését, a 8. zsolt. 1. versének eléneklése után felolvassa jegyző a pályázatok eredményét. (I. választm. ülés.) Az „Ora et labora“ jelígejű pályamunka szerzője Marjai Géza 4 th., a „Psalmi“ jelígevel elátottat Nagy Sándor 3. th., a „Tempora mutantur“ jelígejűt Bodnár Gábor 4. th., „A törvény betöltése a szeretet“ jelígejűt Takács Imre 2. th. „Az árva gyermek“ jelígevel ellátott imát pedig Boros Ernő 4. th., írta. A predikáció pályázat eredménytelenül végződött. Ezután a módosított alapszabályoknak jóváhagyás végett előterjesztésére került a sor. A választmány az alapszabályoknak — a mai viszonyok tekintetbe vétele mellett — újra átdolgozásával égető szükségét szüntetett meg. Az új alapszabályzat, mint például az alosztályok szervezése, újítása talán sikerrel oldották meg azt a kérdést, hogy miképen lehetne sekélyesedésnek indult ifjúsági életünket felvirágoztatni s összehozni a dolgozni szerető embereket, kényszer alkalmazása nélkül, a közös munkára, amely munka aztán az egyes

theologiai ifjak ismeretének bővítésére, látkörük szélesbítésére s tudásuknak helyes irányban való tovább bővítésére alkalmas. Az alosztályok lennének hivatva ilyen irányú munkásságuk után arra is, hogy kedvet kapjon saját tehetségének kifejtésére a rendes nyilvános heti gyűléseken is minden egyes hittanhallgató s érdeklődjön olyan dolgok után is, amelyekre tehetsége van, de mivel ezt a tehetségét nincs, ami működésre bírja: szunnyad. Az alapszabályzat egyes pontjai körül élénk vita keletkezett. Mivel a pályázatok eredményének előterjesztése, valamint az új alapszabályok bemutatása s megvitatása az egész gyűlési időnél tovább terjedt, a gyűlési tárgysorozatra nem került sor. Az elnök a versenyszavaltat idejének a választmány által május 19-ére való kitűzését bejelentvén, a gyűlés az 5. zsol. 1. versének eléneklése után eloszlott.

A M. I. Ö. T. a május 8-iki évvégi rendes heti gyűlés keretében évvégi versenyszavaltatot tart s erre egy komoly és egy víg költemény elszaválására pályázatot hirdet. Úgy a komoly, mint a víg szavaltat jutalma: az elsőnek 10—10 K, a másodiknak 5—5 korona. Ezenkívül a következő évvégi pályatételeket tűzi ki:

1. Szabadon választott tárgyú lyrai költemény, jutalma 15 K.

2. Szabadon választott tárgyú elbeszélés. Díja 15 K.

3. Az újabb magyar lyra esztetikai szempontból. Jutalma: 20 K.

A pályamunkák jelíges levéllel ellátva május 10 déli 12 óráig adandók be a titkárhoz.

Harmadik egyetem. Az „Egyetemi Lapok“ legújabb számában olvassuk, hogy Apponyi Albert gróf vallás-és közokt. miniszter a függetlenségi pártkörben egy hozzáintézett kérdésre olyan nyilatkozatot tett volna, mely szerint, ha ki nem tör a politikai válság, az új egyetemeket a következő sorrendben állította volna fel: az első Pozsonyban, a második Kassán, s hozzáteszi, hogy kapott volna egyetemet még Debrecen, Szeged és Pécs is. Mi nem hisszük, hogy az annyira titkolódzó miniszter most a bukás után egyszerre ilyen közlékeny lenne, s még inkább kétségbe vonjuk a sorrend helyes voltát. A mi értesülésünk szerint ugyanis a miniszter elvileg a harmadik egyetem felállítása tekintetében Debrecen javára döntött, ami érthető is azon óriási anyagi áldozatok telajánlása után, melyeket Debrecen város s a debreceni ref. egyház tettek. S ha igaz volna is a hír, a miniszter akarata még nem jelenti a törvényhozás beleegyezését s mi hisszük, hogy bármilyen elemekből alakul is meg az új kormány, s az esetleg feloszlott parlament, a harmadik egyetemet feltétlenül Debrecenben állítja fel. S nem hihetjük semmiképp, hogy a nemzetiségű Pozsony s a kulturális téren Debrecen mögött messzemaradó, vagyonilag Debrecen-

cenhez szegény s kisebb jelentőségű Kassa megelőzhesse Debrecen s három fakultást telő 400 éves főiskoláját.

A főiskolai ének- és zenekar folyó hó 16-án a Szolnok melletti *Abonyba* megy, ahol is a múlt évben meghalt *Pólya Lajos* református lelképásztornak siremlékét, a végrendelet értelmében, *gyász-ünnepély* keretében fogja leleplezni. Pólya Lajos — ki diák éveit a negyvenes években a debreceni főiskolában töltötte — kollégiumnak, valamint a főiskolai ének- és zenekarnak tetemes összeget hagyományozott különféle célokra. — Ugy az énekkarban, mint a zenekarban a próbák javában folynak.

Virágünnep. A ref. felső leányiskola tanítónő-képző intézetének IV. osztályt végzett növendékei, iskolai pályafutásuknak befejezte alkalmával az intézet ablakainak élő virágokkal való feldíszítésére 1909 év május hó 9-én az iskola nagytermében virágünnepet rendeztek, melynek műsora a következő volt: 1. Prolog. Irta Sz. Szabó István. Előadta: Buday Berta. 2. Petite Suite Honogroise. Zongorára írta Horváth Géza. Nyolc kézre két zongorán előadták: Kondor Gizella, Tegdes Margit, Erdős Rózsa, Kovács Emma. 3. Virágrege. Irta Tompa Mihály. Előadta: Szőlőssy Ida. 4. Népdal egyveleg. Előadta az intézet énekkara. 5. Csipke rózsa. Monolog. Irta Sass Ede. Előadta Uher Amadil. 6. Petites Symphonies. Ch. Dancla. Előadták: Patoky Blanka, Geller Karola hegedűn, zongorán kísérté Uher Amadil. 7. Szeresd a gyermeket. Irta Pósa Lajos. Előadta: Tóth Teréz. 8. Jelenet. Lecoq „Kis herceg“ című operettjéből. Előadták:

Igazgatónő	—	—	—	—	—	Faragó Emma.
Rostomer k. a.						Bodolay Julia.
Santplâtre k. a.		növendé-				Geller Karola.
Saintanemont k. a.		kek				Kiss Ilona.

9. Magyar dal. Írták Herodeck Sándor és Kerner István. Szavaltá: Fülöp Vilma, zongorán kísérté Szalay Margit és az intézeti énekkar.

Szerkesztői üzenetek.

(Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség.)

Tisztelettel felkérjük lapunk előfizetőit, hogy külön felszólítás nélkül június 10-éig az előfizetési díjat beküldeni méltóztassanak; nem felejtve el, hogy lapunk fennállhatása ezidőszert egyedül előfizetőinek pontos fizetése által van biztosítva.

K. G. Beadott két elbeszélése még nem üti meg azt a mértéket, amit mi öntől megvárunk. Tud Ön jobbat is írni, csak akarni kell. Ezt, sajnáljuk, de nem közölhetjük.

Tartalom 1. A főiskolai hallgatók szavazati jogának kérdéséhez. Dr. Haendel Vilmos. 2. Strófák. Fejes Gábor. 3. Vándor uton. ifj. Sebestyén Béla. 4. A vallás szerepe a társadalmi evolúcióban Kidd szerint. Bodnár Gábor. 5. Kacsóh Elek. Sebestyén Béla. 6. Lapszállás. 7. Hírek. 8. Szerkesztői üzenet